

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Kronobergs län

September 2017

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Kronobergs län.....	5
<i>Näringslivet i Kronobergs län</i>	5
Småföretagsbarometern – Kronobergs län.....	7
<i>Konjunkturindikatorn</i>	7
<i>Sysselsättning</i>	10
<i>Orderingång</i>	11
<i>Tackat nej till order</i>	11
<i>Omsättning</i>	13
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	13
<i>Företagens prisförväntningar</i>	14
Expansionsutsikter och hinder för expansion	15
<i>Konjunkturrisiker</i>	17
<i>Politiska risker</i>	17
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	18

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst 1 och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län

- **Konjunkturen för småföretagen** har utvecklats starkt i Kronoberg. I årets mätning har konjunkturindikatorn ökat kraftigt till ett sammanvägt netttotal på 89. Endast fyra län har en högre konjunkturindikator och Kronobergs län ligger med god marginal över riksgenomsnittet på 74.
- **Sysselsättningsstillväxten** i Kronoberg har ökat sedan 2016. Nettotalet minskade i fjolårets rapport, men ligger i år på samma nivå som riksgenomsnittet. Av företagen i länet har 18 procent ökat antalet anställda samtidigt som åtta procent minskat personalstyrkan, vilket ger ett sammanvägt netttotal på tio.
- **Orderingången** för länets småföretag har utvecklats mycket positivt det senaste året och är i år högre än riksgenomsnittet. Orderingången har ökat hos 52 procent av företagen samtidigt som den hos 13 procent har minskat under de senaste 12 månaderna. Detta resulterar i ett sammanvägt netttotal på 39.
- **Omsättningstillväxten** i Kronobergs län har ökat kraftigt sedan fjolårets mätning och i år har endast tre län bättre tillväxt i företagens omsättning. Av företagen i länet har 55 procent haft en ökad omsättning de senaste 12 månaderna samtidigt som 15 procent haft en minskad omsättning. Nettotalet blir således 40, jämfört med riksgenomsnittet på 32.
- **Tillväxten av lönsamheten** i Kronobergs län motsvarar i år ett netttotal på 35, jämfört med fjolårets 25. 46 procent av företag uppger en ökad lönsamhet samtidigt som 11 procent har haft en minskad lönsamhet de senaste 12 månaderna.
- Företagen i Kronobergs län upplever godare möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Av företagen i länet anser 76 procent att de har **goda utsikter att expandera på sikt**. Det är en ökning med tio procentenheter sedan fjolårets mätning och endast i Västerbotten och Blekinge anser företagen ha bättre utsikter att växa.
- Brist på lämplig arbetskraft är det enskilt **största tillväxthindret** som Kronobergs småföretag upplever. Tuff konkurrens följer på andraplatsen. Höga arbetskraftskostnader ligger på tredje plats, med 14 procent av företagen som upplever detta som största expansionshinder.
- Enligt 43 procent av småföretagen i Kronoberg är den inhemska konjunkturen den **största konjunkturrisken**. 16 procent anser att en försvagad internationell konjunktur är den största risken, vilket ligger i nivå med riksgenomsnittet. Fler företagare i Kronoberg än i riket ser ökade energi- och råvarupriser som den främsta konjunkturrisken.
- **Den största politiska risken** är ökade skattekostnader, vilket anges av 31 procent av Kronobergs företag. I årets rapport anger 22 procent av företagen potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter som en risk. Jämfört med företag i övriga län ser vi en högre andel företag i Kronoberg som inte ser några politiska risker.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Kronobergs län

Den svenska tillväxten mätt som bruttonationalprodukten, BNP, växte med 3,2 procent under 2016. Konjunkturläget i Sverige har fortsatt att förbättras och ekonomin har haft en bra utveckling med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt som följd. BNP-tillväxten föll dock tillbaka något under 2016 jämfört med 2015 då BNP-tillväxten var 4,1 procent. Detta var också i linje med 2016 års Småföretagsbarometer som visade på en fortsatt god tillväxt, men med förväntningar om något lägre tillväxt under 2016.

Den goda konjunkturutvecklingen drivs i stor utsträckning av export och investeringar, medan offentlig konsumtion växer i lägre takt. De svenska hushållen och den inhemska konsumtionen driver också en stor del av tillväxten. Arbetslösheten har minskat, men samtidigt består tudelningen på arbetsmarknaden, inte minst mellan inrikes och utrikes födda.¹ Det tycks som att den svenska arbetsmarknadsmodellen är problematisk när det handlar om att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden.² Fortsatt kompetensbrist och svårigheter för växande företag att rekrytera och anställa är därför även fortsättningsvis ett tillväxthinder för småföretagen.

Det är de små och medelstora företagen som utgör ryggraden, tillväxten och stabiliteten i ekonomin. Under de senaste decennierna har de små företagen haft den viktigaste rollen i jobbskapandet, hela 4 av 5 jobb skapas i företag med färre än 50 anställda.

Omvärldskonjunkturen har fortsatt att stärkas samtidigt som det råder ökad optimism i världsekonomin. En starkare omvärldskonjunktur med stigande investeringar gynnar också de svenska småföretagen genom att svensk export ökar. Efterfrågan i Europa förväntas fortsätta att förbättras men i vilken utsträckning beror bland annat på utvecklingen i omvärlden liksom på konsekvenserna av Storbritanniens framtida EU-utträde, Brexit.

I Sverige är förtroendet för den offentliga ekonomin starkt, liksom företagens förväntningar på utvecklingen framöver. Samtidigt finns det flera osäkerhetsfaktorer både i omvärlden och på hemmaplan. Sveriges småföretagare behöver tydlighet och förutsägbarhet. Snabba politiska svängningar med förändrade regelverk och skatter som resultat är inget som gynnar företagande på sikt, tvärt om så minskar viljan att göra investeringar och att anställa eller på annat sätt växa med företaget.

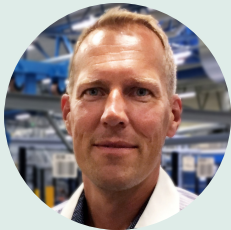
Näringslivet i Kronobergs län

Näringslivet i Kronobergs består av företag verksamma inom en rad olika verksamheter. Västra delarna av länet präglas av en stark företagarkultur, ofta refererat till som Gnosjöregionen. En stor del av företagen är verksamma som underleverantörer inom tillverknings- och tjänstesektorn. Skogsindustrin har alltid varit en viktig näring och de gröna näringarna har stor betydelse i regionen med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion. Länet karaktäriseras av en relativt expansiv utveckling i residensstaden Växjö där även Linnéuniversitet och länssjukhus finns. Övriga delar av länet har en betydligt svagare utveckling med befolkningsminskning och högre arbetslöshet som följd.

¹ SCB, AKU juli 2016

² Sverige har lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda enligt OECD. Se bl.a. OECD 2010.

Kronobergs län är ett viktigt transitlän och genomkorsas av E4:an. Även järnvägarna har mycket viktiga genomfarts- och transiterande funktioner. Under det senaste året har utvecklingen varit mindre positiv och i lägre takt än genomsnittet för riket. Till viss del är detta en följd av politisk och ekonomisk oror i vår omvärld, men det är också relaterat till demografi- och näringslivsstrukturen i länet. Den lokala näringslivspolitikerna måste verka för att få fler nya företag att etablera sig i regionen, även generations- och ägarskifte i befintliga företag är viktigt för näringslivsdynamiken.

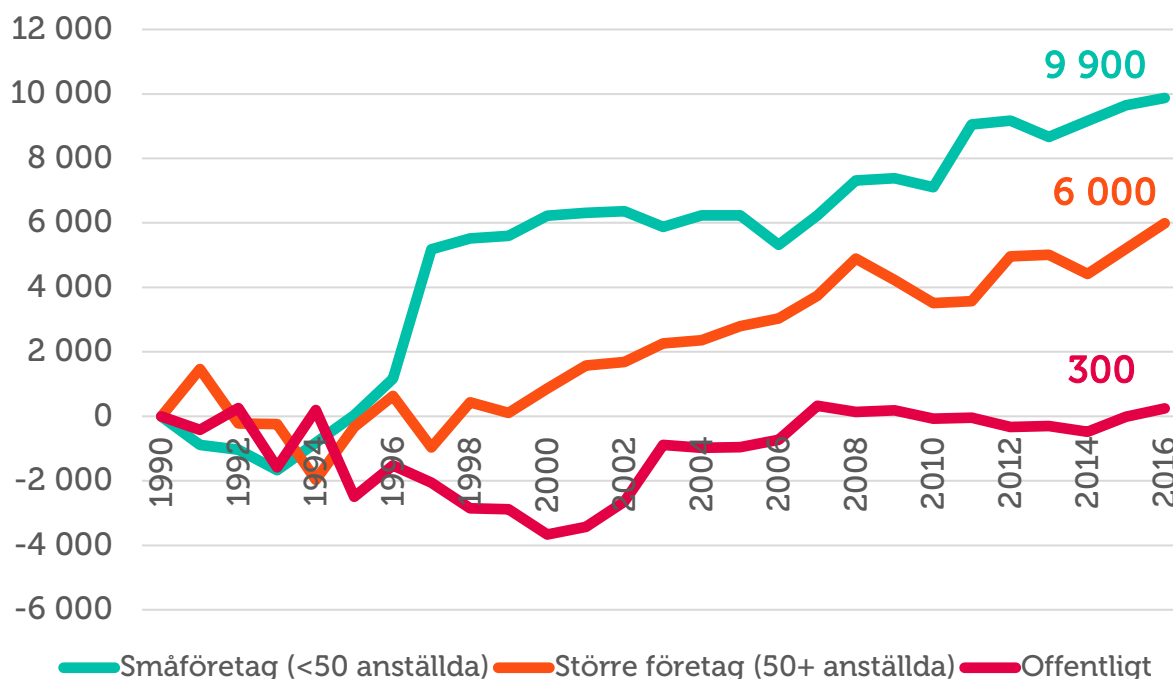
Rickard Olsson ***WIP Consulting AB***

Jag skriver utifrån mitt perspektiv som företagare och dom influenser som jag får till mig gällande konjunkturen i Kronobergs län. Jag upplever att sysselsättningen och orderläget har ökat hos dom flesta företag där det är en stark trend uppåt som dom flesta företag upplever idag. För våra företag så är det en explosionsartad uppgång och en mycket intressant framtid som vi står inför tillsammans med våra kunder. Vi jobbar kontinuerligt med att ta fram dom effektivaste teknologiska lösningarna och innovationer som finns eftersom vårt mål är att sätta trenderna i branschen snarare än att följa dem. Problem som kan uppkomma för många mindre kommuner när konjunkturen går upp är bl.a. brist på bostäder och att få tag på rätt arbetskraft vilket medför att det kan bli svårt för en del företag att expandera i den takt som krävs. Därför är ett samarbete och en dialog mellan kommun och företagen extremt viktigt att hålla. Vi har hittills lyckats att anställa mycket duktiga kollegor till våra bolag men ser en risk i framtiden att inte kunna expandera om det inte finns någon inflyttning eller bra service i området.

Summerat så tycker jag vi bedriver företag i ett helt fantastiskt län där det finns många fördelar och möjligheter att vara konkurrenskraftig mot övriga världen. Och med alla fina företag och duktiga entreprenörer som finns i regionen så är jag övertygad om att företagen kommer fortsätta skapa jobb och utvecklas bra bara dom får rätt förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättnings-tillväxten i Kronobergs län.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Kronoberg län sedan 1990 (källa: SCB)³

Småföretagsbarometern – Kronobergs län

Konjunkturindikatorn

Konjunktoren beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Kronoberg läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2017

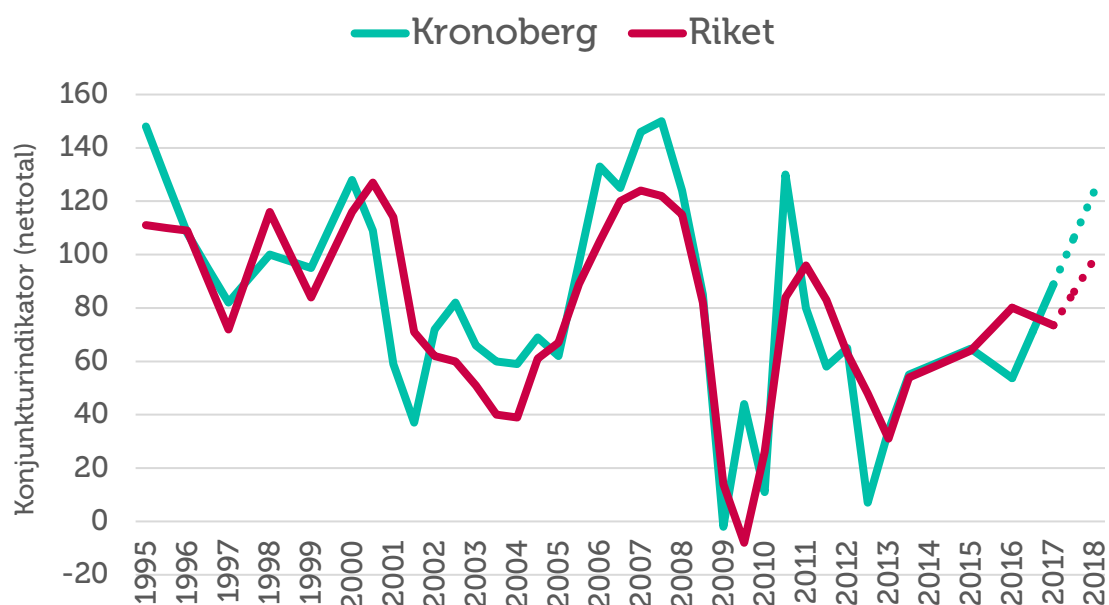
³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

års mätning är konjunkturindikatorn för länet 89, vilket är betydligt högre än fjolårets 54. Endast fyra län har en högre konjunkturindikator och Kronobergs län ligger med god marginal över riksgenomsnittet på 74.

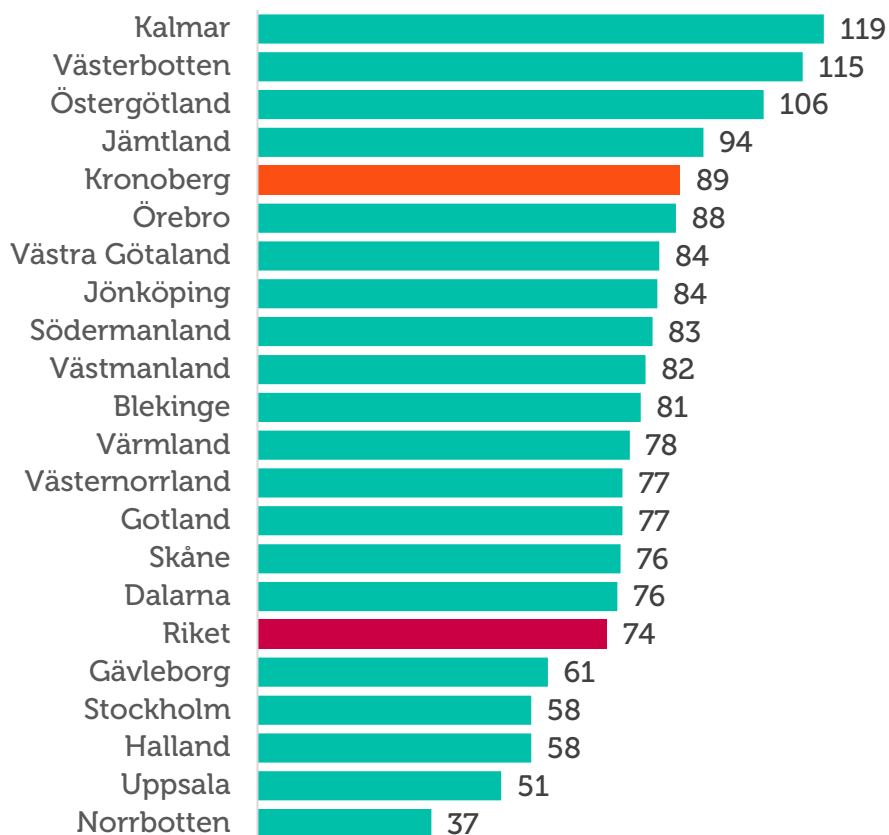
Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Kronobergs län försämrades dramatiskt 2008-2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på 150, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -2. Efter en andra svacka 2011-2012 är botten passerad men återhämtningen försvagades sedan fjolårets mätning. Under det kommande året förväntas en konjunkturtillväxt och nettotalet att förbättras till 124.

Konjunkturindikatorn för Kronobergs län ligger historiskt i linje med rikets utveckling, med enstaka lägre nedgångar än genomsnittet. En direkt bidragande orsak kan vara den expansiva finanspolitiken och stora utgiftsökningar i den offentliga sektorn. Om tillverkningsindustrin dessutom påverkas av internationell efterfrågan och av låga råvarupriser så är det lättare att förstå varför svängningarna i konjunkturutvecklingen kan upplevas som stora mellan enskilda år.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2017

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2017

Frida Boklund
Regionchef Företagarna,
Kronoberg

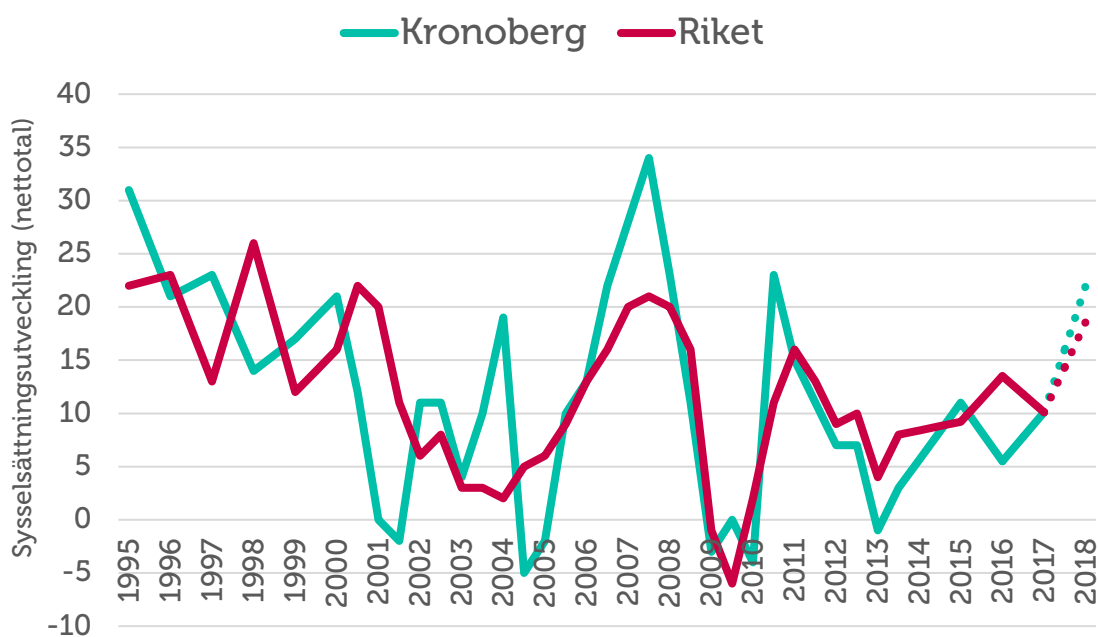
I årets barometer ser vi att prognosen från förra året blev en sanning. Konjunkturläget har stärkts och företagen är mer positiva än riket i stort. Kronoberg visar positiv trend i viktiga parametrar som lönsamhet och omsättning, det innebär att företagen blir starkare och kan stå emot en eventuell lågkonjunktur bättre och dessutom ökar investeringskraften. Företagen ser också mycket goda möjligheter till expansion. Dock är tillgång på rätt kompetens fortfarande det största tillväxthindret.

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten i Kronoberg har ökat sedan fjolårets mätning. Nettotalet för sysselsättningsstillväxten i Kronoberg minskade i fjolårets rapport, men ligger i år på samma nivå som riksgenomsnittet. Av företagen i länet har 18 procent ökat antalet anställda samtidigt som 8 procent minskat personalstyrkan, vilket ger ett sammanvägt nettotal på 10. Förväntningarna inför de kommande tolv månaderna är mycket positiva där nästan var fjärde företag räknar med att kunna öka antalet anställda och endast två procent räknar med en minskad personalstyrka.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2017

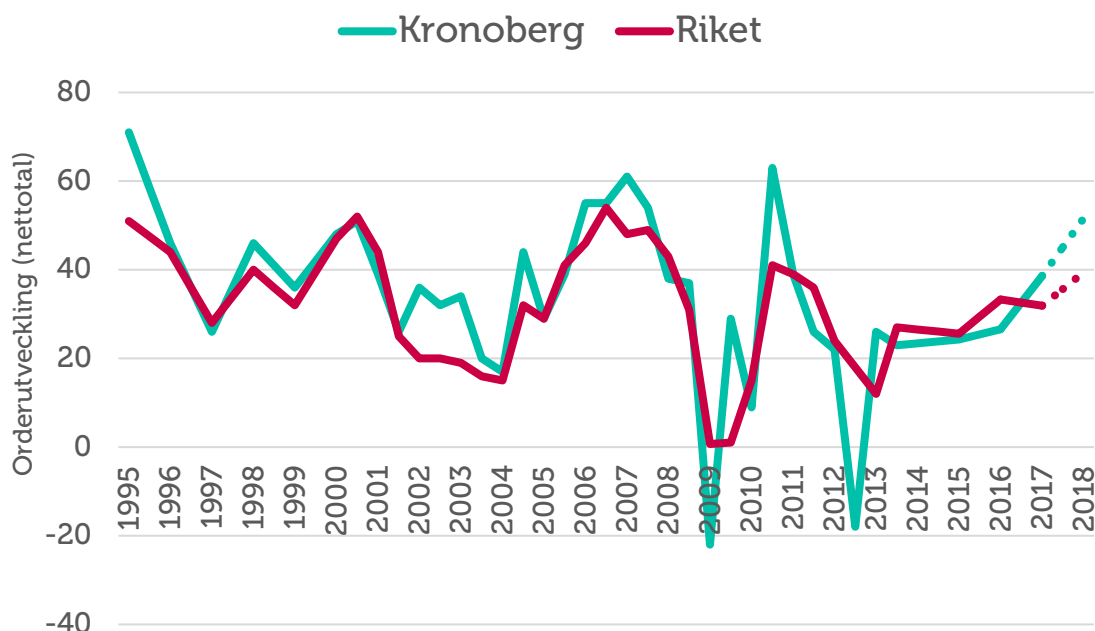

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag har utvecklats mycket positivt sedan den senaste mätningen 2016 och är i år högre än riksgenomsnittet. Orderingången har ökat hos 52 procent av företagen samtidigt som den hos 13 procent har minskat under de senaste tolv månaderna. Detta resulterar i ett sammanvägt netttotal på 39. Förväntningarna inför orderingången framöver är mycket positiv och förväntas öka till ett netttotal på 52, då så många som 55 procent av Kronobergs företag förväntar sig en ökad orderingång.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2017

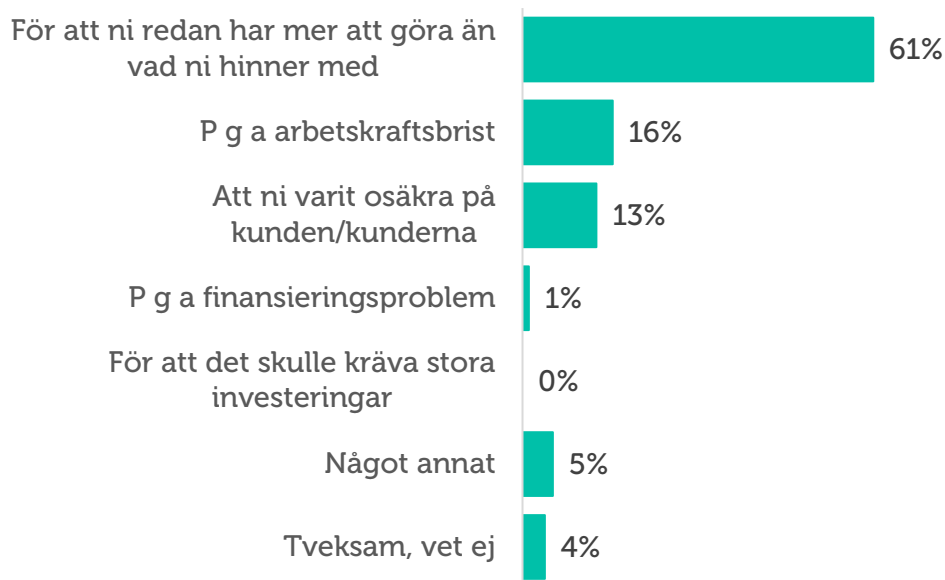
Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag behöva tacka nej till order. Av samtliga småföretag i länet har 40 procent tvingats tacka nej till order, vilket är lägre än riksgenomsnittet men en ökning av företag i Kronoberg som tvingats tacka nej till order jämfört med fjolårets mätning. Den huvudsakliga anledningen till att företagen i Jönköpings län avstått från att ta emot order är på grund av de redan har mer att göra än vad de hinner med. Hela 61 procent har angett detta som främsta orsak till att de avstått från order, jämfört med riksgenomsnittet på 51 procent. Vidare uppger 15 procent att de tackat nej till order på grund av arbetskraftsbrist och 13 procent av företagen har främst tackat nej på grund av att de är osäkra på kunden.

Kombinationen mellan att andelen företag i Kronoberg än i fjol som tvingats tacka nej till order med att sex av tio av dessa uppger att de redan har mer att göra än vad de hinner med

pekar på att det råder kapacitetsbrist i länet. Detta tyder på att företagen särskilt behöver möta kapacitets- och arbetskraftsbristen för att upprätthålla den goda utvecklingen och nå fortsatta framgångar i skapa jobb och välfärd. Att enkelt kunna få finansiering för att nyanställa, utveckla och kompetensförsörja samt politiska reformer i form av exempelvis sänkta arbetsgivaravgifter kan motverka hinder för expansion och minskad ordergång.

Figur 6 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Marie Fuhr-Ohlsson ***Kontorschef Swedbank i Ljungby***

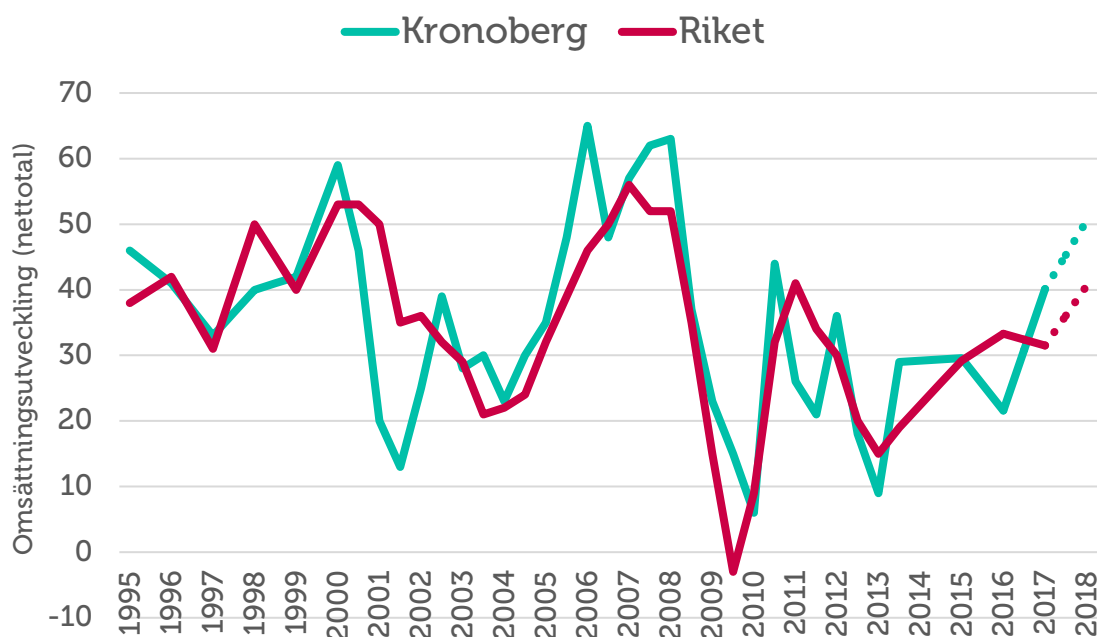
Vi ser fortsatt en bra tillväxt och företag med bra ordergång, i vissa fall så pass bra att företag ibland måste tacka nej till affärer. Det största hindret för fortsatt tillväxt är bristen på arbetskraft. Det är arbetstagarens marknad och många företag i länet har problem med att hitta rätt kompetens. Mer samverkan mellan skola, kommun och näringsliv behövs för att företagen ska kunna hitta rätt kompetens. I Ljungby, och på andra håll i länet finns det till exempel samverkansgrupper mellan skola och näringsliv för att ungdomar i tidig ålder ska få en insyn i näringslivet.

Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Kronobergs län har ökat kraftigt sedan fjolårets mätning och i år har endast tre län bättre tillväxt i företagens omsättning. Av företagen i länet har 55 procent haft en ökad omsättning de senaste tolv månaderna samtidigt som 15 procent haft en minskad omsättning. Nettotalet blir således 40, jämfört med riksgenomsnittet på 32. Inför de kommande tolv månaderna tror företagen i Kronoberg på en fortsatt ökad omsättningstillväxt till ett nettotal på 51. Andelen företag som tror på ökad omsättning är oförändrad, men andelen företag som förväntar sig en minskad omsättning är mycket låg. Därav de höga förväntningarna på omsättningstillväxten inför de kommande tolv månaderna.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2017

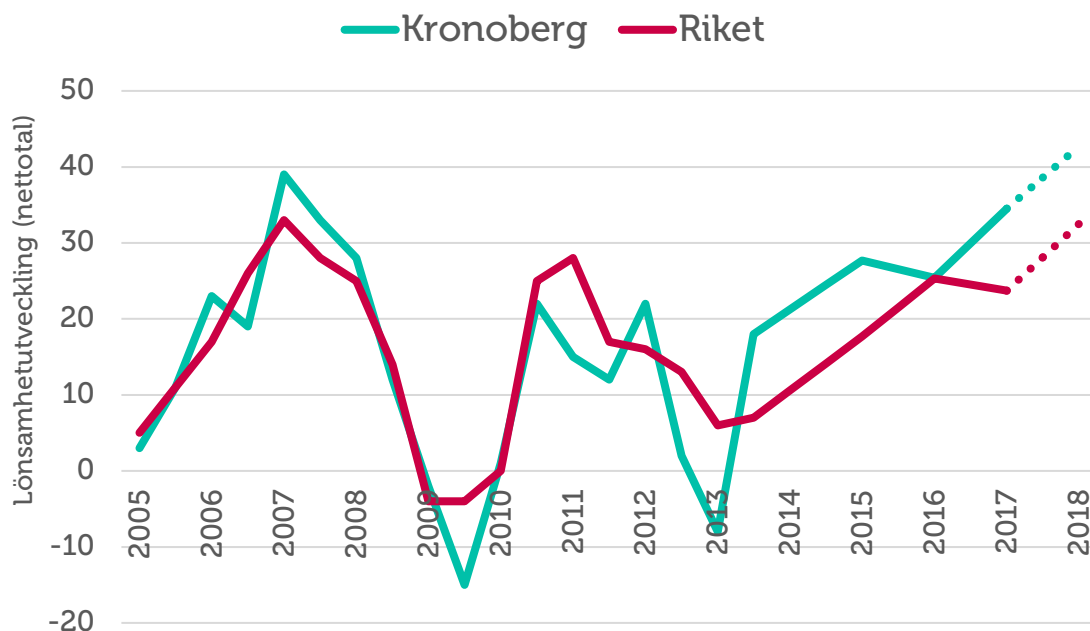

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. Tillväxten av lönsamheten i Kronobergs län motsvarar i år ett nettotal på 35, jämfört med fjolårets 25. Lönsamhetstillväxten har ökat i länet där 46 procent av företag haft en ökad lönsamhet samtidigt som elva procent haft en minskad lönsamhet de senaste tolv månaderna. På ett års sikt förväntas lönsamheten i Kronoberg öka till 43, i jämförelse med rikets genomsnittliga förväntningar på en ökning motsvarande ett nettotal på 33. Utvecklingen framöver ser ljus ut och avspeglar återhämtningen i konjunkturen.

Rörelserna i lönsamheten avspeglar framför allt hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också svängningar i den inhemska ekonomin.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (nettotal) i Kronobergs län och riket 2005-2017

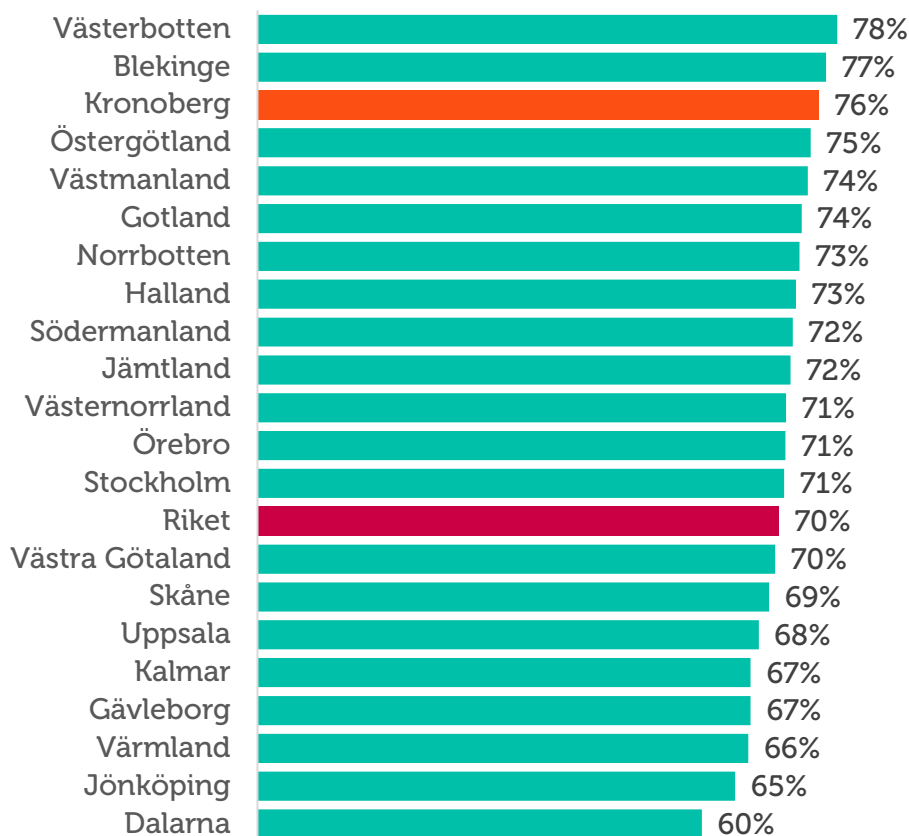
Företagens prisförväntningar

Det råder mycket god konjunktur i Kronobergs län, vilket avspeglar sig i företagens förväntningar i prisutvecklingen de kommande tolv månaderna. Av länets småföretag förväntar sig 46 procent höjda försäljningspriser under det kommande året. Företagen i Kronoberg har högre förväntningar gällande prisutvecklingen än riket som helhet, där 40 procent av företagen uppger att de förväntar höja priserna under det kommande året. Samtidigt som majoriteten av företagen tror på ökade eller oförändrade försäljningspriser finns det företag som räknar med minskade försäljningspriser. I Kronoberg är denna andel lägre än för riksgenomsnittet. I länet tror tre procent på minskade försäljningspriser, jämfört med fem procent för företagen i riket som helhet.

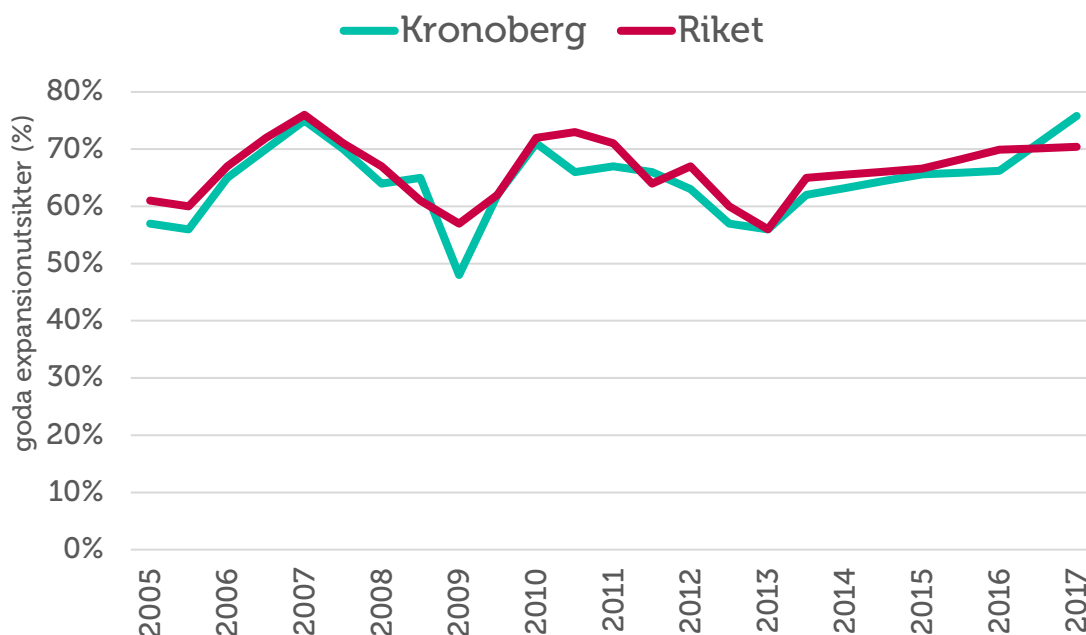
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Kronobergs län upplever godare möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Av företagen i länet anser 76 procent av företagen i länet att de har goda utsikter att expandera på sikt. Det är en ökning med tio procentenheter sedan fjolårets mätning och endast i Västerbotten och Blekinge anser företagen ha bättre utsikter att växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2017

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Kronobergs län och riket 2005-2017

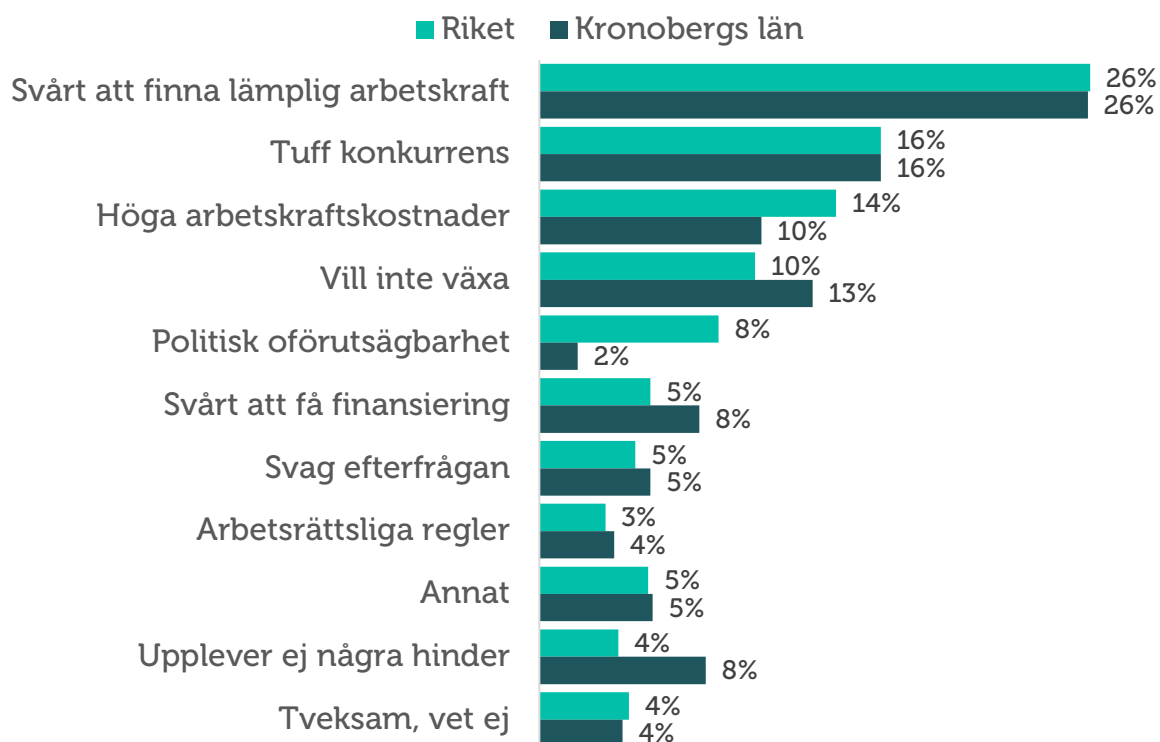
Brist på lämplig arbetskraft är det enskilt största tillväxthindret som Kronobergs småföretag upplever. Tuff konkurrens följer på andraplatsen. Höga arbetskraftskostnader ligger på tredje plats, med 14 procent av företagen som upplever detta som största expansionshinder. Vid de senaste mätningarna var dessa faktorer ungefär lika stora, vilket kan tyda på betydande brister i matchning mellan arbetsgivare och arbetstagare på länets arbetsmarknad då dessa problem tycks ha vuxit.

Bland företagen i Kronoberg är det vanligare än för riksgenomsnittet att företagen uppger att de inte vill växa.

Svårighet att få finansiering ses som ett något större tillväxthinder för företagare i Kronoberg än riksgenomsnittet. Mindre ägarledda företag som vill växa är beroende av likviditet och finansiering för investeringar eller, vilket oftast inte är fallet, ett tillräckligt stort eget kapital. Att driva och utveckla företag kommer med ett stort risktagande, ofta med svaga kassaflöden i själva utvecklingsfasen, där entreprenören accepterar en lägre och osäkrare inkomst i utbyte mot en framtida värdetillväxt. För att småföretagen ska kunna upprätthålla sin roll som jobb- och välfärdsskapare krävs incitament för detta risktagande. Ett sådant, som vi ser är viktigt inte minst i Kronoberg, är att det måste bli enklare för företagen att få finansiering.

Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive socialavgifter tillhör de stora kostnadsposterna för många företag och påverkar direkt lönsamheten och risken med att driva företag. Skatthöjningar och regelkrångel kommer att minska incitamenten till företagande och sysselsättning, vilket riskerar att leda till lägre tillväxt samt hämma företagens vilja och möjligheter att växa.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Kronobergs län och i riket 2017 (procent)

Konjunkturrisker

Enligt 43 procent av småföretagen i Kronoberg är den inhemska konjunkturen den största konjunkturrisken. Vidare anser 16 procent att en försvagad internationell konjunktur är den största risken, vilket ligger i nivå med riksgenomsnittet. Fler företagare i Kronoberg än för riksgenomsnittet ser ökade energi- och råvarupriser som den främsta konjunkturrisken. Ökade kostnader för drivmedel till följd av skattehöjningar kan vara en faktor som påverkar företagen i Kronobergs län i högre grad än för genomsnittet i landet.

Politisk turbulens minskar förutsägbarheten i näringspolitiken vilket givetvis påverkar företagen, vilket kan förklara varför företag upplever utvecklingen på den svenska marknaden som en konjunkturrisk. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt bristen på lämplig arbetskraft.

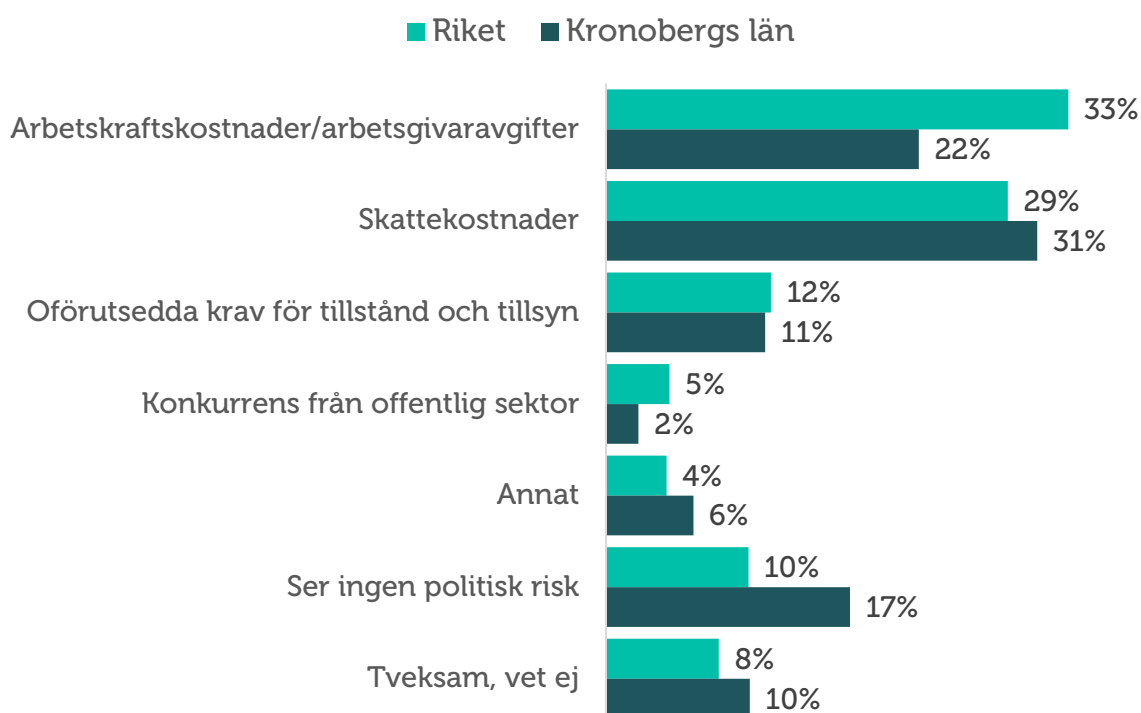
För att fördjupa förståelsen kring företagens syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget, ställdes kompletterande frågor om politiska risker.

Politiska risker

Den största politiska risken är ökade skattekostnader, vilket anges av 31 procent av Kronobergs företag. I årets rapport anger 22 procent av företagen ökade arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter som en risk. Jämfört med företag i övriga län ser vi en högre andel företag i Kronoberg som inte ser några politiska risker. Av företagen i länet anger 17 procent att de inte ser några politiska risker för verksamheten.

I årets mätning är den tredje största politiska risken för Kronoberg läns småföretag, liksom för hela landets företag, oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn. Av alla företag i länet upplever elva procent detta som främsta politiska risk. Inte minst slår denna typ av osäkerhet mot sektorer som i högre grad berörs av den politiska debatten, till exempel företag i LOV-systemen eller utförare av ROT- och RUT-tjänster. Regeringens svaga parlamentariska ställning och dess beroendeställning till andra partier innebär en politisk oförutsägbarhet. Frågor som rör skatter, tillståndsfrågor och trygghetssystemet tenderar att hamna i långbänk med risk att nyinvesteringar och nyanställningar skjuts på framtiden.

Figur 12 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Kronobergs län. Konjunkturen för småföretagen har utvecklats starkt i Kronoberg. I 2016 års mätning sjönk konjunkturindikatorn för länet till 54 och var långt under genomsnittet för riket. I årets mätning har konjunkturindikatorn ökat kraftigt till ett sammanvägt netttotal på 89. Endast fyra län har en högre konjunkturindikator och Kronobergs län ligger med god marginal över riksgenomsnittet på 74.

Det är i genomsnitt nästan åtta av tio företag som uppger att de ser goda möjligheter för expansion. Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden och tuff

konkurrens som gör att många företag tvekar att anställa. Även höga arbetskraftskostnader har stor påverkan på ett företags expensionsplaner.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapandet. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd.

De viktigaste förutsättningarna för ett starkt företagsklimat är goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oberoende av företagsform och bransch. Utan hänsyn till om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

Viktiga åtgärdsområden för att stärka det svenska företagsklimatets utveckling är därför:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning mellan företagens kompetensbehov och jobbsökande samt att utbildningar svarar mot företagens behov. Utbildningssystemets utformning behöver bli mer dynamiskt och lyhört för arbetsmarknadens efterfrågan.
- **Sänk arbetsgivaravgifterna och kostnaden för att anställa.** Eftersom Sverige står inför en rad utmaningar vad gäller arbetslöshet och integration är det viktigt att verkligen fundera på alla möjliga sätt att sänka trösklarna till arbetsmarknaden och skapa vägar in i arbetslivet och det svenska samhället.
- **Förenkla och sänk skatterna på företagande.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationell konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete och utbildning. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ökade kostnader för företagare genom högre skatter gör det svårare att investera och anställa. På liknande sätt leder höjningar av inkomst- och marginalskatterna till minskad sysselsättning och lägre risktagande. På längre sikt utarmas den svenska konkurrenskraften.